

1.1.2 Igor Stravinsky

Ο Ιγκόρ Στραβίνσκυ (1882-1971) ήταν ένας από τους σημαντικότερους συνθέτες του 20ου αιώνα. Ρώσος στην καταγωγή, μαθητής του Ρίμσκυ-Κόρσακοφ, έζησε στην Γαλλία και πέθανε στην Νέα Υόρκη. Η μουσική του χρησιμοποιεί σκληρές διαφωνίες και αρμονικές ελευθερίες, ιδιόρρυθμους συνδυασμούς ορχηστρικών χρωμάτων και εξωτικές κλίμακες. Η μουσική έχει ένα ιδιότυπο και ανήσυχο ύφος, με έντονη χρήση της πολυρυθμίας και της πολυτονικότητας, ωστόσο το αποτέλεσμα κινείται στο πλαίσιο της τονικής μουσικής. Στα τελευταία του έργα ακολούθησε και τον δωδεκαφθογγισμό (βλ. 1.1.3). Το συνθετικό του έργο περιλαμβάνει κυρίως μπαλέτα, έργα για ορχήστρα, έργα για χορωδία και ορχήστρα, έργα για πιάνο κ.ά.

Τα μπαλέτα του “Πουλί της φωτιάς” και “Πετρούσκα” σημείωσαν ιδιαίτερη επιτυχία, ενώ η “Ιεροτελεστία της Άνοιξης” ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων στην πρεμιέρα της με τα ρώσικα μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ στο Παρίσι το 1913. Η παράσταση θεωρήθηκε μεγάλο σκάνδαλο και άλλαξε αποφασιστικά την πορεία της μουσικής του 20ου αιώνα.

1.1.3 Εξπρεσιονισμός - Δεύτερη Σχολή της Βιέννης

Ο εξπρεσιονισμός αφορά ένα μουσικό κίνημα που εκθελώθηκε στην Γερμανία κυρίως την περίοδο 1920-1940, με εκφραστή τον Arnold Schönberg (1874-1951) και κατόπιν τους μαθητές του Alban Berg (1885-1935) και Anton Webern (1883-1945). Οι τρεις αυτοί συνθέτες αποτελούν την λεγόμενη “Δεύτερη σχολή της Βιέννης”.

Η ατονική μουσική (ή «παντονική» κατά το συνθέτη Α. Σαίνμπεργκ, αφού όλες οι τονικότητες είναι ισοδύναμες) έχει ως κύριο χαρακτηριστικό την έλλειψη ενός συγκεκριμένου τονικού κέντρου (π.χ. μια σύνθεση γραμμένη σε Φα μείζονα, σημαίνει ότι το τονικό της κέντρο είναι η Φα μείζονα συγχορδία. Γύρω από αυτήν κινείται η μελωδία, η οποία μπορεί να αρχίζει και να τελειώνει σε αυτή). Στην ατονική μουσική οι διάφορες συγχορδίες κινούνται ελεύθερα, έτσι όπως τις καθορίζει ο ίδιος ο συνθέτης, με αποτέλεσμα να κυριαρχεί το διάφωνο άκουσμα.

1.1.3.1 Δωδεκαφθογγισμός

Ο δωδεκαφθογγισμός είναι μία τεχνική σύνθεσης που δημιούργησε ο συνθέτης Άρνολντ Σαίνμπεργκ. Βασική αρχή της είναι ότι κάθε σύνθεση βασίζεται πάνω στην ελεύθερη χρήση των δώδεκα φθόγγων της χρωματικής κλίμακας. Όλοι

οι φθόγγοι είναι ισοδύναμοι και κανένας τους δεν θεωρείται σημαντικότερος από κάποιον άλλο.

Ο Σαίνμπεργκ πρότεινε κάποιους κανόνες, με κυριότερο την απαγόρευση της χρήσης ενός φθόγγου για δεύτερη φορά, εάν δεν έχουν ακουστεί προηγουμένως οι υπόλοιποι 11! Ο συνθέτης επιλέγει από την αρχή με ποια σειρά θα ακουστούν οι 12 φθόγγοι, ονομάζοντας την συγκεκριμένη διαδοχή “δωδεκάφθογγη σειρά”, ή απλά “σειρά”. Η σειρά αυτή στο έργο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε άλλη μορφή της, η οποία προκύπτει από την παρακάτω επεξεργασία:

- **αναστροφή:** όλα τα μελωδικά διαστήματα που προκύπτουν αναστρέφονται από ανιόντα σε κατιόντα και αντιστρόφως
- **καρκίνος:** η σειρά διαβάζεται από το τέλος προς την αρχή
- **αναστροφή του καρκίνου:** η αναστροφή της σειράς διαβάζεται από το τέλος προς την αρχή

Επίσης, κάθε φθόγγος μπορεί να έχει οποιαδήποτε διάρκεια και να εμφανίζεται σε οποιαδήποτε οκτάβα. Γενικά, απαγορεύεται η χρήση των φθόγγων με τρόπο που παραπέμπει σε κάποιο τονικό κέντρο.

Στο παρακάτω παράδειγμα, φαίνεται η αρχή του έργου για πιάνο op.33 του Σαίνμπεργκ:

Mäßig (♩=120)
cantabile

Και δίπλα φαίνεται η σειρά (P1) και οι υπόλοιπες μορφές της που χρησιμοποίησε ο συνθέτης.